

طراحی مدل تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال با استفاده از نظریه داده بنیاد

ایوب سنگ سفیدی¹ کیوان شعبانی مقدم^{1و2} اسماعیل شریفیان^{1و3}
1. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران 2. استادیار مدیریت ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران 3. دانشیار مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید باهنر، کرمان، ایران

چکیده:

هدف از این تحقیق طراحی مدل تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال بود. پژوهش حاضر از منظر پارادایم تفسیری؛ از منظر شیوه، کیفی و از منظر استراتژی، نظریه داده بنیاد رهیافت گلیر بود و در آن از مصاحبه برای گردآوری اطلاعات استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش را بازیکنان لیگ برتر فوتبال مردان و زنان تشکیل می‌دادند. جهت نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد و نمونه‌گیری تا رسیدن به حد اشباع نظری ادامه پیدا کرد، بر این مبنا تعداد 15 مصاحبه انجام گرفت. جهت بررسی کیفیت و اعتبار بخشی به نتایج پژوهش از معیارهای ارزشیابی لینکلن و گابا (1985) شامل معیارهای اعتبار، انتقال، قابلیت اعتماد و تأییدپذیری استفاده شد. و به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از سه فرایند همپوش کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری نظری استفاده شد. یافته‌های تحقیق نشان داد تصمیم‌گیری اخلاقی در بین بازیکنان فوتبال یک فرایند هفت مرحله‌ای است که شروع آن با درک اخلاقی و پایان آن با پیامدهای تصمیم‌گیری است. همچنین مشخص شد عوامل فردی، شرایط موقعیتی و عوامل محیطی فرهنگی بر تصمیم‌گیری مؤثر هستند و سرانجام اینکه رابطه بین تصمیم و پیامد آن با کاربست راهبردهای مقتضی تعدیل می‌شود. بر این اساس به مسئولان و مدیران سازمان لیگ، فدراسیون فوتبال، باشگاه‌های ورزشی و نهادهای فرهنگی مربوطه پیشنهاد می‌شود که هم‌افزایی و شبکه‌سازی آموزش، ترویج اخلاق‌مداری، تنبیه و نهادینه‌سازی را به مثابه راهبردهای ارتقاء تصمیم‌گیری اخلاقی در دستور کار خود قرار دهند.

واژگان کلیدی:

تصمیم‌گیری اخلاقی، تصمیم‌گیری غیر اخلاقی، حرفه‌ای شدن، ورزش فوتبال، نظریه داده بنیاد

مقدمه

صنعت ورزش به‌طور پیوسته در حال رشد است و به‌دلیل تأکید الزام‌آور مبتنی بر نتیجه‌گرایی مشاهده می‌شود این صنعت از ارزش‌های اخلاقی خود فاصله گرفته

است (اونل و سیوکر¹، 2022). نتایج یک بررسی با نظرسنجی از 803 ورزشکار و همچنین 189 والد و 61 مربی نشان می‌دهد تقریباً از هر 10 نفر یک نفر تمایل دارد تقلب کند، 13 درصد سعی دارند به حریف خود صدمه بزنند، 31 درصد تمایل دارند با مقام‌های رسمی به‌طور خاص داور به بحث بپردازند، 13 درصد هم‌تیمی‌های با مهارت پایین را مسخره می‌کنند و 27 درصد نیز اعتراف کردند که رفتار ورزشی بد انجام داده‌اند، به‌موازت آن در ورزش تظاهر به مصدومیت، فریب داور، دوپینگ، تحریک حریف یا هواداران از جمله دیگر رفتارهای غیراخلاقی است که روبه رشد هستند (کاراتاس و کاراتاس²، 2022). در نتیجه می‌توان گفت که رفتار غیراخلاقی در صنعت ورزش به سرعت در حال افزایش است (الخلیفه و مارتینز³، 2022). لازم به ذکر است در حال حاضر محبوب‌ترین، پربازدیدترین و تاثیرگذارترین ورزش که به مثابه "ورزش شماره یک جهان" نیز شناخته می‌شود، فوتبال است. یک ورزش هیجان‌انگیز مثبت که هزاران تماشاگر و صدها میلیون بیننده تلویزیونی را جذب خود کرده و اخبار مربوط به آن همواره سرتیتزر اصلی روزنامه‌ها و مجلات جهان است. افزون بر این، فوتبال به بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی مردم تبدیل شده است و در حال حاضر حدود 800/000 تیم به‌طور منظم در جهان به این ورزش می‌پردازند و حدود 40 میلیون بازیکن فعال در این ورزش وجود دارد که قریب به 100/000 نفر از آن‌ها به‌صورت حرفه‌ای این ورزش را انجام می‌دهند (جیو، لیو و یانگ⁴، 2022). اما علیرغم هیجانات مثبتی که فوتبال تولید می‌کند (شاکینا، گاسپارتو و باراجاس⁵، 2020)، رفتارهای غیراخلاقی در آن رشد روزافزونی پیدا کرده است که با روح آن بیگانه است (کاوسونو، یوخیمنکو-لسکروارت، البی و هاتزیجیورجیدارس⁶، 2020). رفتارهای غیراخلاقی بی‌هزینه نبوده و تنها موجب آسیب‌رساندن به تصویر عمومی نمی‌شود بلکه سبب از دست دادن اعتماد نیز می‌شوند و همواره انجام چنین رفتارهای پیگیرد قانونی را به‌دنبال دارد و در درازمدت هزینه‌های آن بیشتر از منافع حاصل شده می‌باشد (رنکیفو و لاهام، 2022). کما اینکه رفتارهای موصوف استرس شغلی و در برخی موارد ترک شغل را به‌همراه دارد و عملکرد کاری و شغلی فرد کاملاً تحت تأثیر آن قرار می‌گیرد (اسچویپکر و گود⁷، 2021). با این حال همچنان اخلاق یکی از اساسی‌ترین نیازهای بشر است (صفری دولو، فهیم دوین، پیمانی‌زاد و کشتی‌دار، 1400) و بازشناسی معضلات اخلاقی و تصمیم‌گیری مناسب با آن از

1. Ünal & Çeviker

2. Karataş & Karataş

3. Alkhelaifi & Martinez

4. Guo, Liu & Yang

5. Shakina, Gasparetto & Barajas

6. Kavussanu, Yukhymenko-Lescroart, Elbe & Hatzigeorgiadis

7. Schwepker & Good

عناصر ضروری در حوزه ورزش محسوب می‌شود (شجیع، کوزه‌چیان، احسانی و امیری، 1391).

شایان ذکر است سرآغاز رفتارهای اخلاقی زمانی است که یک شخص با یک وضعیت بغرنج اخلاقی مواجه شود، در این حالت او لازم است مبتنی بر قضاوت خود طی یک فرایند تصمیمی اتخاذ کند و نیات رفتاری خود را بر پایه آن شکل دهد (قنبری، لطیفی، اسلامبولچی و اصغری صارم، 1400). به‌نظر پژوهش‌گران این فرایند که از آن به‌عنوان فرایند تصمیم‌گیری اخلاقی نام‌برده می‌شود می‌تواند بسیار سریع رخ دهد و منجر به حل یک موضوع اخلاقی شود. مشروط به اینکه در ارتباط با آن موضوع، رهنمودها یا استانداردهای صریح و روشن وجود داشته باشد و تعارضی بین اصول وجود نداشته باشد (بارتلز، باومن، کاشمن، پزارو و مک‌گریو¹، 2015). در ورزش نیز پیش‌شرط لازم را برای ورزشکاران، مربیان و دیگر افراد درگیر در ورزش این است که در تصمیم‌گیری‌ها و رفتارهای خود مبتنی بر اخلاق عمل کنند و به‌فوائد اخلاقی پایبند باشند (اونل و سیوکر، 2022).

نتایج تحقیقات گذشته حاکی از این است که تصمیم‌گیری اخلاقی افراد متأثر از عوامل فردی، موقعیتی و مشروط به موضوع است، از طرفی مدل‌سازی پیش‌بینی‌ها و پس‌بینی‌های آن در موضوعاتی که اهمیت تصمیم‌گیری در آن نمود بیشتری دارد، یک اقدام انکار نشدنی و ویژه تلقی می‌شود (قنبری، لطیفی، اسلامبولچی و اصغری صارم، 1400). در این میان، عوامل بسیاری شناسایی شده‌اند که ممکن است بر تصمیم‌گیری اخلاقی افراد به‌طور خاص ورزشکاران تأثیرگذار باشند. در این راستا حسین‌زاده، عبدی، پاک-مرام و رضایی (1401) در مطالعه‌ای با هدف طراحی الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداری نشان دادند که سسیتیم‌های مدیریت و تصمیم‌گیری اخلاقی در حوزه حسابداری تحت تأثیر یکسری شرایط علی (شرایط اقتصادی و اجتماعی، تورش‌های ذهنی و شناختی، تحصیلات دانشگاهی، خصوصیات فردی و اجتماعی و فرهنگ سازمانی) قرار دارد و به واسطه راهبردهایی (ابزارهای نظارتی، اصلاح فرهنگی، تدوین آیین‌نامه‌های اخلاقی و برگزاری کارگاه‌های آموزش اخلاق حرفه‌ای) می‌تواند منجر به ایجاد افزایش اعتماد اجتماعی، رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای در محیط کار و رشد و توسعه مالی شود. صفری دولو و همکاران (1400) نیز در تحقیقی با هدف شناسایی و تبیین عوامل مؤثر بر توسعه اخلاق در ورزش دانشگاهی نشان دادند که عوامل فردی- رفتاری، زمینه‌ای، سازمانی و فراسازمانی مؤثر بر توسعه اخلاق هستند و همچنین اظهار داشتند که ارزش‌های اخلاقی در ورزش دانشگاهی را می‌توان از طریق راهبردهای آموزشی، ورزشی و پژوهشی توسعه داد. همچنین مندعلی‌زاده (1399) در مطالعه‌ای با هدف طراحی الگوی نهادینه‌شدن اخلاق در ورزش نشان داد، نهادینه‌شدن اخلاق در ورزش تحت تأثیر شرایط علی (انگیزه‌های درونی، عوامل محیطی)، شرایط زمینه-

¹. Bartels, Bauman, Cushman, Pizarro & McGraw

ای (نهادهای، عوامل نهادی، عوامل قانونی)، شرایط واسطه‌ای (محیط رسانه) و راهبردها (مدیریتی، آموزشی) است و پیامدهای آن اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خواهد بود. وئو، هو و لی¹ (2022) با بررسی رابطه بین رفتار بازی آنلاین و تصمیم‌گیری غیراخلاقی به این نتیجه رسیدند که تقلب در بازی تصمیم‌گیری غیراخلاقی را به‌دنبال دارد اما شدت بازی بر تصمیم‌گیری غیراخلاقی نقشی ندارد. در تحقیقی دیگر گود و اسچویپکر (2022) با مطالعه کاهش رفتار غیراخلاقی و بهبود عملکرد و کیفیت روابط نشان دادند رفتار غیراخلاقی ناشی از قضاوت غیراخلاقی است. همچنین در مطالعه مذکور مشخص شد که قضاوت‌های اخلاقی صحیح منجر به افزایش رفتارهای ارزشی مثبت می‌شود و با کاهش رفتارهای غیراخلاقی هم عملکرد و کیفیت روابط افراد بهبود پیدا می‌کند. آرامی و اوپینگ-ژیانگ² (2022) با مطالعه تأثیر آموزش اخلاقی بر تصمیم‌گیری اخلاقی پی بردند که هویت اخلاقی بر قضاوت اخلاقی تأثیر مثبت و معناداری دارد و این تأثیر بر افرادی که قبلاً یک دوره آموزش اخلاقی را سپری کرده‌اند بیشتر است. تحقیق مذکور همچنین نشان داد که آموزش اخلاقی رابطه بین قضاوت اخلاقی و قصد اخلاقی افراد را تعدیل می‌کند. اوب و اوملهینوا³ (2022) با بررسی نقش متغیرهای جمعیت‌شناختی و تصمیم‌گیری اخلاقی به این نتیجه رسیدند که تربیت والدین و تحصیلات آن‌ها بر تصمیم‌گیری اخلاقی فرزندان مؤثر است. مطالعه موصوف همچنین نشان داد که مذهب و تجربه نقشی در تبیین تصمیم‌گیری اخلاقی ندارد. اونل و سیوکر (2022) با بررسی سطح انطباق مربیان والیبال با رفتارهای اخلاقی از منظر بازیکنان نشان دادند که سطح انطباق مربیان با رفتارهای موصوف مطلوب است. همچنین مطالعه نامبرده نشان داد که تفاوت قابل ملاحظه‌ای بین دیدگاه‌ها بازیکنان مبتدی بر سن، وضعیت تأهل و سال وجود دارد و به‌نظر می‌رسد تأکید روزافزون جامعه بر اخلاق ورزشی دلیل مطلوبیت وضعیت نامبرده باشد. سرانجام کاراتاس و کاراتاس (2022) با بررسی میزان حساسیت به ارزش‌های اخلاقی در دانش‌آموزان مدارس ورزشی به این نتیجه دست رسیدند که رفتارهای مثبتی که از فعالیت‌های آموزشی در مدرسه، تمرین و هم‌تیمی‌های نشأت می‌گیرد باعث دوری دانش‌آموزان از رفتارهای غیراخلاقی می‌شود. همچنین ایو و حسن⁴ (2021) با بررسی تأثیر خودکارآمدی در اخلاق و فرآیندهای تصمیم‌گیری نشان دادند که علاقه سازمانی، اهداف سازمانی، سیاست‌های شرکتی، رئیس، فشار دینفعان و ارزش‌های شخصی مؤثر بر گرایش‌های اخلاقی و تصمیم‌گیری هستند. در تحقیقی نگیوان، دلاپورتاس، وستی، جان‌دوگ و تساهیردو⁵ (2021) با بررسی تأثیر فرهنگ‌سازمانی

1. Wu, Hu & Li

2. Arrami & QingXiang

3. Oboh & Omolehinwa

4. Eyo & Hasan

5. Nguyen, Dellaportas, Vesty, Jandug & Tsahuridu

بر قضاوت اخلاقی و قصد اخلاقی نشان دادند فرهنگ طایفه‌ای (خانواده‌محور) تأثیر مثبت معناداری بر قضاوت اخلاقی و قصد اخلاقی دارد، همچنین مطالعه موصوف نشان داد فرهنگ سلسله مراتبی (قانون‌مدار) نگرش اخلاقی را تبیین می‌کند. به علاوه رینون، واتز، مولهرن و مدریوس¹ (2021) با بررسی تأثیر حالات احساسی شاد و غمگین بر سوگیری در تصمیم‌گیری اخلاقی کشف کردند که احساسات در تصمیم‌گیری اخلاقی نقش دارد. تحقیق نامبرده همچنین نشان داد که حالت احساسی شاد با سوگیری‌های تصمیم‌گیری اخلاقی تنظیمی در ارتباط است و حالات احساسی غمگین نیز با سوگیری‌های تصمیم‌گیری اخلاقی ساده‌سازی مرتبط است. در تحقیقی دیگر لیونگ، هو، تنو و چو² (2020) با بررسی عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری اخلاقی نشان دادند که عوامل فردی (فلسفه و جهت‌گیری ارزش‌ها، تجربه کاری) و عوامل سازمانی (پاداش‌ها و تنبیه‌ها، منشور اخلاقی و فرهنگ‌سازمانی) محرک‌های کلیدی مؤثر بر تصمیم‌گیری اخلاقی هستند. نیومن و همکاران (2019) با واکاوی رفتارهای غیر اخلاقی و جداسازی اخلاقی به این نتیجه رسیدند که پیشایندهای سطح سازمانی (فرهنگ/ اقلیم، رفتار شهروندی)، سطح تیمی/ گروهی (اندازه، رهبری) و سطح فردی (ماکیاولیسم، همدلی) تبیین‌کننده رفتارهای غیر اخلاقی و جداسازی اخلاقی است.

مرور مطالعات گذشته نشان می‌دهد تصمیم‌گیری اخلاقی به‌مثابه یک نهاده یا نتیجه تحت تأثیر پیشایندها و ستاده‌های مختلفی قرار دارد و از آنجائی که اخلاق و ارزش رفتاری از جامعه‌ای به جامعه‌ای دیگر متغیر است این پیشایندها و ستاده‌ها یکسان نیستند، کما اینکه در برخی موارد تناقضاتی نیز وجود دارد. برای مثال در تحقیق لیونگ و همکاران (2020) گزارش شده است که تجربه کاری به مثابه یک عامل فردی بر تصمیم‌گیری اخلاقی مؤثر است، در مقابل اما اوب و اوملیهینوا (2022) نشان دادند تجربه نقشی در تبیین تصمیم‌گیری اخلاقی ندارد. همچنین نتایج تحقیقات گذشته نشان می‌دهد آگاهی ورزشکاران از مسئولیت‌های اخلاقی خود در نتیجه تأکید روزافزون جامعه بر اخلاق ورزشی در حال افزایش است، با این حال در شناسایی معضلات اخلاقی و تعیین روش مناسب برای حل این معضلات با دشواری‌هایی نیز روبرو هستند. شاید به این دلیل که هنوز دانش کمی درباره توانایی ورزشکاران در پیروی از تصمیم‌ها، پیامدهای تصمیم‌ها و تأثیر محیط عمل بر تصمیم‌گیری آنان وجود دارد. از طرفی چون عملکرد اخلاقی در محیط‌های ورزشی با توجه به وضعیت فرد قابل تغییر است ممکن است درستی یا نادرستی آن از شخصی به شخص دیگر یا از ورزشی به ورزش دیگر متفاوت باشد در نتیجه نمی‌توان با کاربست یک نسخه واحد به مقابله با موضوعات غیر اخلاقی پرداخت و چون ورزشکاران مسئول اخذ تصمیمات اخلاقی خود چه در جامعه و چه در حین رقابت

1. Rainone, Watts, Mulhearn, McIntosh & Medeiros

2. Leong, Ho, Teo & Choo

هستند لازم است شناخت بهتر و آگاهی بیشتری از تصمیم‌گیری اخلاقی پیدا کنند و مشخص شود تحت تأثیر چه شرایطی ورزشکاران یک رشته ورزشی به‌طور ویژه ورزش فوتبال که تصمیم‌گیری‌های غیراخلاقی در آن به‌طور مشاهده می‌شود، ترغیب می‌شوند اخلاق‌مدارانه تصمیم بگیرند. از آنجائی که تفاوت‌های مشاهده شده در تصمیم‌گیری اخلاقی تصادفی نیست، لازم است چارچوب اقتضایی تصمیم‌گیری اخلاقی در قالب مدل ارائه شود و چون پیش‌تر برای ورزشکاران ورزش فوتبال چنین مدلی طراحی و تبیین نشده است مطالعه حاضر درصدد است با ارائه یک مدل مفهومی به این سؤال پاسخ دهد که تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال در ایران تحت تأثیر چه عوامل و موقعیت‌های قرار دارد؟

لازم به ذکر است بررسی و تبیین تصمیم‌گیری اخلاقی در ورزش بسیار حائز اهمیت است چرا که طرفداران و مخاطبان ورزش همواره رفتار ورزشکاران و مربیان را رصد می‌کنند و از آن الگوبرداری می‌کنند. از طرفی برای ورزشکاران تصمیم‌گیری اخلاقی ضرورت دارد مبنی بر اینکه موفقیت حرفه‌ای آن‌ها تابع تصمیم‌های اخلاقی آن‌ها است و اگر اخلاق‌مدارانه تصمیم بگیرند و به آن عمل کنند به‌سوی کمال هدایت می‌شوند. در مقابل رفتارهای غیراخلاقی و تصمیم‌گیری‌های غیراخلاقی زندگی حرفه‌ای ورزشکاران را با چالش همراه می‌کند و اثر مخربی بر آن دارد کما اینکه ممکن است عمر حرفه‌ای یک ورزشکار به‌خاطر یک تصمیم غیراخلاقی خیلی زود به پایان برسد. علاوه بر این در ورزش بر پایبندی بر ارزش‌های اخلاقی تأکید زیادی می‌شود تا از این طریق روحیه بازی جوانمردانه نهادینه شود و از دعوا، نفرت، کینه و تقلب پیشگیری شود. اما فشار طرفداران، تحولات تکنولوژی، فشار رسانه‌ها و مدیران بر روی ورزشکاران و مربیان راه را برای تصمیم‌گیری غیراخلاقی در ورزش هموار کرده است، در نتیجه نمی‌توان منکر رفتارهای غیراخلاقی در ورزش شد و ضرورت دارد به عوامل و موقعیت‌های مؤثر بر تصمیم‌گیری اخلاقی بیش از پیش توجه شود تا از این طریق و با ارائه پیشنهادهای علمی و عملی از بی‌اخلاقی‌ها در ورزش به‌طور خاص در بین ورزشکاران ورزش فوتبال ممانعت به‌عمل آید.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از منظر پارادایم، تفسیری؛ از منظر جهت‌گیری، بنیادی؛ از منظر شیوه، کیفی؛ از منظر استراتژی، نظریه داده بنیاد رهیافت گلگیری و از منظر رویکردی، اکتشافی است و در آن از مصاحبه برای گردآوری اطلاعات استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش را بازیکنان لیگ برتر فوتبال مردان و زنان تشکیل می‌دادند. جهت نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد و نمونه‌گیری تا رسیدن به حد اشباع نظری ادامه پیدا کرد، بر این مبنا تعداد 15 مصاحبه انجام گرفت که مشخصات آن‌ها به شرح جدول (1) می‌باشد.

جدول 1- اطلاعات جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان

ردیف	جنسیت	سن	تحصیلات	باشگاه فعلی
1	مرد	20 سال	دانشجوی کاردانی	گل‌گهر سیرجان
2	مرد	34 سال	فوق لیسانس	گل‌گهر سیرجان
3	زن	30 سال	لیسانس	فولاد مبارکه سپاهان
4	مرد	31 سال	فوق دیپلم	گل‌گهر سیرجان
5	مرد	23 سال	دانشجوی کاردانی	گل‌گهر سیرجان
6	مرد	29 سال	لیسانس	گل‌گهر سیرجان
7	زن	29 سال	دیپلم	ذوب آهن اصفهان
8	مرد	24 سال	دانشجوی کاردانی	گل‌گهر سیرجان
9	مرد	20 سال	فوق دیپلم	گل‌گهر سیرجان
10	مرد	20 سال	زیر دیپلم	نفت مسجد سلیمان
11	مرد	35 سال	لیسانس	نساجی مازندران
12	مرد	20 سال	فوق دیپلم	سایپا
13	مرد	25 سال	دانشجوی کاردانی	فولاد مبارکه سپاهان
14	مرد	22 سال	دیپلم	گل‌گهر سیرجان
15	زن	27 سال	دانشجوی لیسانس	مس کرمان

در این تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات، از مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. جهت بررسی کیفیت و اعتبار بخشی به نتایج پژوهش حاضر معیارهای ارزشیابی لینکلن و گابا¹ (1985) شامل معیارهای اعتبار، انتقال، قابلیت اعتماد و تأییدپذیری مدنظر قرار گرفتند. در ادامه، ضمن بررسی مورد به مورد هر یک از این معیارها، به برخی راهبردهای مناسب برای برآورده ساختن این معیارها در پژوهش حاضر اشاره می‌شود. اعتبار: برای دستیابی به این معیار، در پژوهش حاضر از روش زیر استفاده شد: متن مصاحبه و کدهای استخراج شده برای مشارکت‌کنندگان در مصاحبه ارسال و نقطه نظرات آنها اعمال شد. انتقال‌پذیری: در پژوهش حاضر، به‌منظور دستیابی به این معیار از روش‌های زیر استفاده شد: الف، مستندسازی: تمام مراحل پژوهش برای استفاده احتمالی محققان دیگر به صورت مکتوب مستندسازی شد. ب، گزارش شرایط زمینه‌ای: شرایط جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان به صورت تفصیلی ارائه شد. قابلیت اعتماد: به این منظور از دو نفر از متخصصان حوزه مدیریت ورزشی در فرایند کدگذاری در پژوهش کمک گرفته شد. به صورت تصادفی دو مصاحبه انتخاب شد و پس از آموزش‌های لازم کدگذاری

¹. Lincoln & Guba

توسط ایشان انجام گرفت. در هر یک از مصاحبه‌ها کدهایی که از نظر دو نفر مشابه بودند، با عنوان توافق و کدهای غیرمشابه با عنوان عدم توافق مشخص شدند و درصد توافق بین دو کدگذار با استفاده از فرمول زیر محاسبه شد و نتایج آن در قالب جدول (2) ارائه شد.

$$\text{درصد پایایی} = \frac{2 \times \text{تعداد توافقات}}{100 \times \text{تعداد کل کدها}}$$

جدول 2- نتایج بررسی پایایی بین دو کدگذار

شماره مصاحبه	کل کدها	توافقات	عدم توافقات	درصد پایایی
P4	31	14	3	0/903
P10	25	11	3	0/880
کل	56	25	6	0/892

همان‌طور که داده‌های جدول نشان می‌دهد، پایایی کل بین دو کدگذار برابر با 89 درصد است. با توجه به این‌که پایایی بیش از 60 درصد است قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها تأیید شد. تأییدپذیری: بدین منظور در پژوهش حاضر از روش‌های زیر استفاده شد: الف، ارزیابی متخصصان خارج از فرایند پژوهش: نتایج این پژوهش در اختیار چند تن از اساتید مدیریت‌ورزشی خارج از فرایند پژوهش قرار گرفت. پس از مطالعه و بازبینی ایشان نظرات آن‌ها اخذ شد. ب، تشریح فرایند پژوهش: در متن حاضر مراحل پژوهش اعم از جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل و شکل‌گیری درون-مایه‌ها برای مخاطبان و خوانندگان تشریح شده است. افزون بر این برای ممیزی پژوهش که ناظر بر روایی و پایایی است و آن‌ها را تضمین می‌کند از راهبردهای حساسیت پژوهشگر (تأکید بر خلاقیت، حساسیت، انعطاف‌پذیری)، انسجام روش-شناسی (سازگار کردن سؤال‌های پژوهش با شیوه‌ی پژوهش)، متناسب بودن نمونه (استفاده از افرادی که بهترین دانش را در مورد موضوع تحقیق داشتند)، گردآوری و تحلیل همزمان داده‌ها و اندیشیدن تئوریک (بازبینی مستمر داده‌ها) استفاده شد. سرانجام به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از سه فرایند همپوش کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری نظری استفاده شد.

نتایج

با اقتباس از متن همه مصاحبه‌ها در مرحله کدگذاری باز تعداد 121 مفهوم نهایی شناسایی شد. سپس در مرحله کدگذاری محوری با در نظر گرفتن قرابت معنایی مفاهیم شناسایی شده 21 مقوله فرعی تحت عناوین محیط حرفه، محیط سازمان، محیط قانونی، محیط زندگی، الگوپذیری، ارزش‌های بنیادین، انطباق با ارزش‌ها، تمربخشی جمعی، تصمیم اخلاقی، تصمیم غیراخلاقی، خصوصیات فردی، متغیرهای جمعیت‌شناختی، تنبیه، زمینه شغلی، تبعیت از قدرت، ارتباطات، ترویج

اخلاق‌مداری، آموزش، نهادینه‌سازی، اخلاقی و غیر اخلاقی تشکیل گردید. سرانجام براساس نتایج کدگذاری نظری مقوله‌های فرعی براساس قرابت معنایی و رجوع به ادبیات تحقیق در 7 مقوله اصلی تحت عناوین عوامل محیطی- فرهنگی، درک اخلاقی، تصمیم‌گیری، عوامل فردی، شرایط موقعیتی، راهبرد و پیامد تصمیم دسته-بندی شدند. در جدول (3) نحوه فرایند کدگذاری مشخص شده است.

جدول 3- نتایج حاصل از فرایند کدگذاری باز، محوری و نظری

مقوله اصلی	مقوله فرعی	مفاهیم	کد مصاحبه
عوامل محیطی- فرهنگی	محیط حرفه	سازمان لیگ	P2, P4
		فدارسیون فوتبال	P2, P10
		برخورد اصحاب رسانه	P5, P11, P13
		کمیته انضباطی	P12, P15
		سازمان‌های ورزشی	P6, P15
		مدیر برنامه	P4
	محیط سازمان	باشگاه	P2, P4, P11, P12
		انتظارات باشگاه	P1, P3, P8
		نتیجه‌گرایی	P1, P7, P8, P9, P10
		مشکلات مالی باشگاه	P4, P11, P13, P15
		ضعف مدیریتی	P3, P4, P7
		نبود اعتماد	P12
	محیط قانونی	رقابت	P2, P7
		قوانین مناسب و اصولی	P2, P3, P6, P14, P15
		رعایت نشدن قانون	P4, P5, P13
		وجود بخشنامه‌های دقیق اخلاقی	P8, P10
		قوانین الزام‌آور	P2, P6, P7
		اصول و قواعد اخلاقی	P2
	محیط زندگی	محله زندگی	P6, P7
		انتظارات خانواده	P6, P15
		شرایط خانوادگی	P7, P9, P12

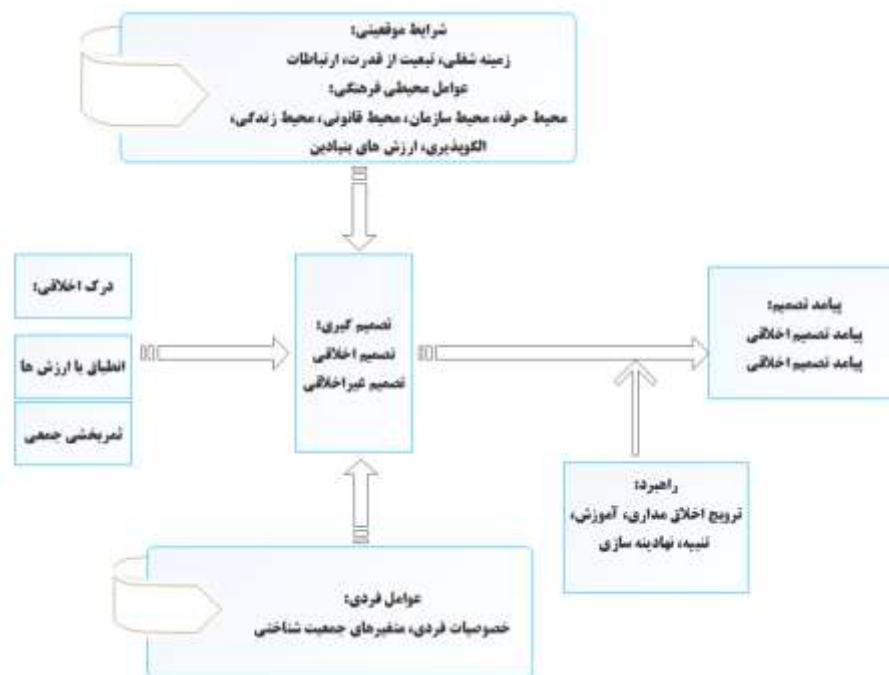
		دوستان	P7, P13	
		تربیت خانوادگی	P6, P7	
		اصول زندگی شخصی	P4, P10	
	الگوپذیری		مؤثر بر رفتار جوانان و نوجوانان	P6, P9, P11
			مؤثر بر جامعه	P7, P9, P10, P11, P15
			تقلید رفتار	P11
			مؤثر بر کار تیمی	P4, P7, P13
	ارزش‌های بنیادین		ارزش‌های جامعه	P5, P7, P9
			سنت‌های فرهنگی متفاوت	P11, P12
			نوع دوستی	P3, P12
	درک اخلاقی	انطباق با ارزش‌ها	راست‌گویی و صداقت	P11, P12
			حفظ شرافت و انسانیت	P3, P12
			اعتدالی مقام انسانیت	P6
			تصمیم فارغ از حيله	P7, P10, P13
			اسودگی خاطر	P2, P4, P9
مبتنی بر عرف			P1, P13, P14	
پایبندی			P2, P12	
مبتنی بر وجدان بودن			P1, P4, P9, P15	
ثمربخشی جمعی			تصمیم مبتنی بر رضایت همگان	P8, P10, P14
			آسیب‌نرساندن به دیگران	P3, P9, P14, P15
			سازگاری منابع فردی با منافع جمعی	P2, P8, P14
			در نظر گرفتن منافع باشگاه	P2
تصمیم‌گیری		تصمیم اخلاقی	تصمیم درست گرفتن	P4
			همخوانی با اصول و قوانین	P2, P13
			منطقی بودن تصمیم	P8, P14
	در لحظه تصمیم نگرفتن		P3	
	تصمیم غیر اخلاقی		قرار داد بستن همزمان با چند تیم	P1, P2, P3, P15
			تبانی در نتیجه	P1, P14

		تبانی در قیمت	P11, P13, P14
		شرط‌بندی با تیم‌های حریف	P1, P10
		هماهنگی بازیکنان جهت تغییر سرمربی	P3, P10
عوامل فردی	خصوصیات فردی	غیر حرفه‌ای بودن بازیکنان	P1, P3
		شخصیت بازیکن	P4, P5, P14
		ضعف‌های اخلاقی	P8
		انتظارات زیاد	P4, P10
		تمکین نکردن از قانون	P5, P1
		نظم نداشتن	P2, P3, P10
		فشار جسمی و روانی حاکم بر فرد	P3, P6, P12, P13
	متغیرهای جمعیت-شناختی	تحصیلات فرد	P2, P3
		سن بازیکن	P2, P3, P12
		تجربه بازیکن	P12, P15
شرایط موقعیتی	زمینه شغلی	فشار تماشاگران	P1, P8, P9
		فشار بازی	P12
		فشار مربی	P9, P10
		برخورد نامناسب با بازیکن خاکی	P3, P5, P12
		حرفه‌ای بودن ورزش	P1, P2, P4, P5
		فشار از سوی تیم حریف	P8
		فراگیری فوتبال	P7
		انتظار تماشاگران	P1, P2, P5, P8, P15
		محبوبیت بازیکن نزد هواداران	P2, P4, P5
		موقعیت بازی (برد و باخت)	P8
	تبعیت از قدرت	پیشرفت کردن	P5
		کسب شهرت	P4, P13
		آینده‌کاری	P2, P5, P10
	ارتباطات	رابطه با هم‌تیمی‌ها	P2, P4
		رابطه با مدیریت	P2, P4,

راهدرد			P10	
		رابطه با مربی	P2, P4, P10	
		رابطه با هواداران	P2, P4	
	ترویج اخلاق-مداری		تبلیغ اخلاق مداری	P11, P13
			معرفی بازیکنان اخلاق مدار	P4, P6
			کارهای فرهنگی درون باشگاه	P6, P11
			درک بازیکن	P5, P10
			توجه مدیران باشگاه به اخلاق مداری	P2, P8
			الگوسازی بازیکنان اخلاق مدار	P2, P4, P6, P11, P15
			آموزش	
	آموزش پایبندی به قانون	P9, P11		
	آموزش کنترل خشم	P3, P6, P8, P12		
	آموزش کنترل هیجانات	P11, P12, P13		
	آموزش اخلاق مداری از سطوح پایه	P5, P7, P10, P12, P14		
	تنبيه		محرومیت از تیم	P1, P2, P4, P7
			جریمه مالی	P6, P7, P8, P9, P11, P12, P14
			فسق قرارداد	P11, P14
			محرومیت از ورزش	P2, P4, P8, P9, P13
	نهادینه-سازي		ارائه و اجرای برنامه مدون پیرامون اخلاق مداری	P8
			احترام به قانون	P12
			رعایت قانون	P4
			آرامش تیمی	P4
			آرامش کادر تیم	P3
		تمرین ذهنی	P6, P8,	

			P13
		یادآوری ارزش‌های اخلاقی از سوی بازیکن	P2, P7
پیامد تصمیم	اخلاقی	محبوبیت در اجتماع	P2
		محبوبیت نزد هواداران	P5, P12
		ریکاوری مناسب ذهنی	P4, P10
		بهبود جایگاه اجتماعی	P5, O14
		رشد شخصیتی	P5, P13
		تحسین خانواده	P6
		کسب آرمش	P3
		گسترش اخلاق ورزشی	P8, P10
		اخلاق مدار شدن جامعه به‌مرور زمان	P6, P9
		موفقیت در زندگی	P14
		لذت بردن هواداران از فوتبال	P7, P12
		افزایش علاقه مردم به فوتبال	P8
		سلامتی و پاکی فوتبال	P8, P10
		افزایش کیفیت بازی	P12
		دوری از تنش	P3, P12
		بهره‌وری فردی	P2, P4, P14, P15
	غیر اخلاقی	ترد از جامعه	P2, P10
		ایجاد مشکل در زندگی	P14
		افزایش استرس شغلی	P8, P14, P15
		اشاعه رفتار ناشایست	P6, P13

سرانجام پس از شناسایی مفاهیم اولیه، مقوله‌های فرعی و مقوله‌های اصلی مدل تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال طراحی شد. این مدل توضیح می‌دهد ساختارهای شناختی مختلف و فرآیندهای موجود در بطن تصمیم‌گیری اخلاقی برای ایجاد رفتار اخلاقی بازیکن چگونه با هم ترکیب می‌شوند و 7 جزء اصلی و 21 جزء فرعی تشکیل شده است.

شکل 1- مدل تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال

بحث

هدف این تحقیق طراحی مدل تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال بود. براساس مدل ارائه شده فرایند تصمیم‌گیری اخلاقی در بازیکنان فوتبال که بیشتر بر ارزش-های فرد منطبق است، در یک مسیر مشخص صورت می‌گیرد و ابتدا از درک اخلاقی شروع می‌شود. درک اخلاقی به این موضوع اشاره دارد که فرد مفهوم موضوعات اخلاقی را درک کند. بنابراین فرد باید بتواند به راحتی آن را تشخیص دهد تا در نهایت بتواند تصمیمات درستی بگیرد. درک اخلاقی از ترکیب عناصر فرعی ثمربخشی جمعی و انطباق با ارزش‌ها حاصل شده است. دلیل اینکه ثمربخشی جمعی به بازیکن فوتبال در درک موضوعات اخلاقی کمک می‌کند، این است که در تصمیم‌گیری اخلاقی منافع عمومی در سطحی فراتر از منابع شخصی جای می‌گیرد و همواره مقدم بر آن است. براساس نظریه منفعت‌گرایی¹ (اصالت فایده) تصمیم‌گیری اخلاقی بر پیامدهای اقدام یا شیوع عمل تمرکز می‌کند و معیار اخلاقی بودن هر اقدام یا هر شیوه رفتار نیز میزان خیر جمعی (ثمربخشی جمعی) است که آن عمل به همراه داشته است؛ به بیان روشن‌تر، منفعت‌گراها هدفی را دنبال می‌کنند که به بیشترین لذت یا فایده و کمترین درد یا زیان برای بیشترین تعداد افراد جامعه

¹. Utilitarianism

منتهی شود (آگاروال و ملوی¹، 2000). علیرغم آن بر این نظریه انتقادهای مختلفی همچون ناعدالتی‌ها، مشکل تعریف و ارزیابی بیشترین فایده و نبود اجماع در این مورد، مشکل شناسایی تمامی پیامدهای رفتار، تأثیر تصمیمات منفعت‌گرایی بر فرد یا اقلیت و تکیه آن بر منافع دنیوی و صرف‌نظر از منابع اخروی وارد است. همچنین دلیل اینکه تشخیص داده شد انطباق با ارزش‌ها به درک موضوعات اخلاقی کمک می‌کند این است که عملگرایی هیچ اصل اخلاقی مطلقى ارائه نمی‌کند؛ بلکه در هر مورد چگونگی رفتاری را خوب می‌شمارد که موجب موفقیت باشد. در مقابل سازگاری با ارزش‌ها افزون بر تأثیر فردی، می‌تواند در حوزه اجتماع و در سایر موقعیت‌ها نیز نقش مؤثری داشته باشد. به عبارت دیگر، ارزش غیر از پاسخگویی به نیازهای روانی انسان، کارکرد اجتماعی دارد؛ هرچند نیاز اجتماعی سبب پیدایش ارزش نیست. با این حال انطباق ارزش‌ها در ابعاد گوناگونی همچون پی‌ریزی نظام ارزشی، فراهم آوردن ضمانت اجرایی و تقویت انگیزه درونی به یاری اخلاق می‌شتابد و جوامع انسانی را به تهذیب و تزکیه روحی فرا می‌خواند.

بر اساس مدل ارائه شده درک اخلاقی زمینه‌ساز شکل‌گیری تصمیم‌گیری است. به عبارت دیگر درک اخلاقی در فرآیند تصمیم‌گیری‌ها دخالت می‌کند. این نوع تصمیم‌گیری مربوط به انتخاب‌هایی می‌شود که برای هر فرد در یک جامعه مورد پذیرش است و در بیشتر موارد نتایج بهتری را برای فرد به دنبال دارد، با این حال این موضوع همیشه هم صادق نیست. بر اساس یافته‌های تحقیق بازیکنان فوتبال در تصمیم‌گیری اخلاقی دو رویکرد جداگانه را ممکن است انتخاب کنند. در صورتی که درک اخلاقی مناسبی داشته باشند احتمال است تصمیم‌گیری اخلاقی را به عنوان شیوه تصمیم‌گیری خود انتخاب کنند که مصادیقی چون تصمیم درست گرفتن، همخوانی تصمیم با اصول و قوانین، منطقی بودن تصمیم و در لحظه تصمیم نگرفتن دارد. در مقابل زمانیکه بازیکن درک اخلاقی مناسبی بدست نیاورد اقدام به تصمیم‌گیری غیر اخلاقی می‌کند که مصادیقی چون قرارداد بستن همزمان با چند تیم، تبنانی در نتیجه، تبنانی در قیمت، شرط‌بندی با تیم‌های حریف و هماهنگی با بازیکنان دیگر جهت تغییر سرمربی را به همراه دارد.

با این حال هم تصمیم‌گیری اخلاقی و هم تصمیم‌گیری غیر اخلاقی ماشه‌هایی برای فعال‌سازی دارد که باعث می‌شود در ذهن بازیکن این نوع انتخاب‌ها فعال شود. یکی از این محرک‌ها عوامل فردی است. این یافته با نتایج مطالعه قنبری و همکاران (1400)، صفری دولو و همکاران (1400)، حسین‌زاده و همکاران (1401)، نیومن و همکاران (2019)، لیونگ و همکاران (2020) و ایو و حسن (2021) مبنی بر اینکه گزارش کرده بودند که تصمیم‌گیری‌های اخلاقی متأثر از عوامل و خصوصیات فردی است همخوان است. در مقابل این یافته با نتایج مطالعه اوب و اولیپینوا (2022) به دلیل اینکه گزارش کرده بودند که تجربه نقشی در تصمیم‌گیری

¹. Agarwal & Malloy

اخلاقی ندارد، ناهمخوان است. به نظر می‌رسد تفاوت در جامعه مورد بررسی و اینکه محیط ورزش حرفه‌ای با محیط زندگی تفاوت دارد مزیت بر این ناهمخوانی شده است. بر اساس داده‌های تحقیق عوامل فردی از ترکیب خصوصیات فردی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی حاصل شده است. خصوصیات فردی اشاره به این دارد که شخصیت بازیکن، ضعف‌های اخلاقی و فشارهای روحی و روانی او بر تصمیم‌گیری‌هایش اثر می‌گذارد. موضوعی که در مطالعه نیومن و همکاران (2019) نیز تأیید شده است. بر اساس نتایج مطالعه موصوف ماکیاولی بودن فرد مؤثر بر تصمیم‌گیری است و در صورتی که بازیکن زیاده‌خواه باشد و از قانون تمکین نکند محتمل است در این حالت تصمیم‌گیری غیر اخلاقی انجام دهد. در مقابل اگر بازیکن تحصیل کرده باشد، تجربه داشته باشد و به موازات آن پا به سن باشد محتمل است تصمیم‌گیری اخلاقی را انتخاب کند. این تبیین تاحدودی مطابق با یافته‌های مطالعه اونل و سیوکر (2022) است که نشان دادند بین نگرش بازیکنان در ارتباط با انطباق رفتاری مبتنی بر سن تفاوت وجود دارد.

همچنین تحلیل داده‌ها نشان داد در کنار خصوصیات فردی، خصوصیات محیطی و فرهنگی نیز مؤثر بر تصمیم‌گیری اخلاقی هستند. این یافته با نتایج مطالعات مندعلی-زاده (1399)، صفری دولو و همکاران (1400)، حسین‌زاده و همکاران (1401)، نیومن و همکاران (2019)، ایو و حسن (2021) و نگیوان و همکاران (2021) همخوان است. خصوصیات محیطی و فرهنگی اشاره به این دارد که بر تصمیم‌گیری اخلاقی هم محیط حرفه، قانون، سازمان و خانواده و هم الگوپذیری و ارزش‌های بنیادین تصمیم‌گیری را شکل می‌دهند. برای مثال سازمان لیگ، فدارسیون فوتبال، اصحاب رسانه، کمیته انضباطی، سازمان‌های ورزشی، مدیر برنامه و باشگاه به-عنوان مصادیق حرفه همواره تصمیم بازیکنان را دستخوش تغییر می‌کنند. از طرفی محیط سازمان که نتیجه‌گرایی، انتظارات باشگاه و مشکلات مالی باشگاه مصادیق پرشمار آن به حساب می‌آید این روند را تشدید می‌کند. مبنی بر اینکه هر اندازه باشگاه به تعهدات مالی خود عمل نکند و بر نتیجه‌گرایی صرف که جزء ویژگی‌های ورزش حرفه‌ای است تأکید به موازات آن روح تصمیم‌گیری از اخلاق فاصله می‌گیرد. موضوعی که پیش‌تر اونل و سیوکر (2022) نیز به آن اشاره کرده بودند و بیان داشتند هر اندازه ورزش به سمت نتیجه‌گرایی برود به همان اندازه از ارزش‌های اخلاقی فاصله می‌گیرد. شایان ذکر است محیط قانونی نیز در بطن فرایند تصمیم‌گیری اخلاقی برای ایجاد رفتار اخلاقی یا غیر اخلاقی دخالت دارد. چرا که محیط قانونی نقش یک محرک بازدارنده را بازی می‌کند و مادامیکه قوانین مناسب و اصولی و در عین حال الزام‌آور وجود نداشته باشد بازیکن تمایلی به اینکه تصمیم‌گیری اخلاقی بکند ندارد. در مقابل اگر قوانین منطبق با اصول و قواعد اخلاقی باشد و همزمان با آن بخش‌نامه‌های دقیق اخلاقی وجود داشته امکان دارد تصمیمی که بازیکن می‌گیرد اخلاقی باشد. و در نهایت اینکه فرهنگ و مقوله‌های فرهنگی نیز بر تصمیم‌گیری اخلاقی نقش دارند چرا که بدون شك اتفاقاتی که در حوزه

ورزش فوتبال رخ می‌دهد؛ می‌تواند موجب ایجاد زمینه‌هایی برای رشد یا تنزل فرهنگ شود. از طرفی فرهنگ عاملی زیربنایی در ساختار جامعه است و بر همه عوامل روبنایی جامعه از جمله هنر، سیاست، اقتصاد و ورزش تأثیرگذار خواهد بود. بنابراین رابطه بین فرهنگ و مولفه‌های دیگر رابطه‌ای دوسویه است. اما به دلیل زیربنایی بودن فرهنگ، تأثیرگذاری آن نسبت به تأثیرپذیری از بقیه موضوعات بیشتر است.

یافته‌های تحقیق همچنین نشان داد که شرایط موقعیتی بر تصمیم‌گیری بازیکنان فوتبال نقش دارد. این یافته با نتایج مطالعه مندعلی‌زاده (1399)، حسین‌زاده و همکاران (1401) و لیونگ و همکاران (2020) همخوان است. در مقابل تحقیق ناهمخوانی یافت نگردید. دلیل اینکه شرایط موقعیتی مؤثر بر تصمیم‌گیری اخلاقی یا غیراخلاقی بازیکنان فوتبال است این است که شرایط موقعیتی شرایط پدیدار شدن یک عمل را فراهم می‌کنند. از طرفی همه انسان‌ها به‌طور غریزی در حال قضاوت و یا تفسیر اتفاقات، شرایط و دیگران هستند، در نتیجه همین موضوع در فرآیند تصمیم‌گیری‌های بازیکنان نیز نقش بسیار مهمی ایفا می‌کنند. یکی از مصادیق شرایط موقعیتی زمینه شغلی است که اشاره به این دارد که بازیکنان فوتبال تحقیق تأثیر فشار تماشاگران، فشار بازی، مربی و انتظارات تماشاگران و هواداران به‌تصمیم‌گیری می‌پردازند و چون احساسی بودن ویژگی‌های غالب هواداران و طرفداران فوتبال است مجبور می‌شوند تصمیمات خود را پنهانی اتخاذ کنند یا آن تصمیم را اتخاذ کنند که در ظاهر فضای روانی آن‌ها را به هم نریزد. این استنباط سازگار با نتایج مطالعه ابو و حسن (2021) است که پیش‌تر گزارش کرده بودند فشار ذینفعان تصمیم‌های اخلاقی و گرایش‌های اخلاقی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. افزون بر این مشخص گردید بازیکن در صورتی که از قدرت تبعیت داشته باشد به این معنی که صرفاً به فکر پیشرفت خود باشد، به‌دنبال کسب شهرت باشد و آینده کاری‌اش ارجح بر ارزش قلمداد کند ممکن است اقدام به تصمیم‌گیری غیراخلاقی بکند. چرا که او می‌پندارد عمر ورزشی او محدود است و باید اندوخته‌های خود را بیشتر کند در نتیجه در اولین گام در تصمیم‌گیری او ارزش‌ها را که پس از نیازهای اولیه قرار دارد کم اهمیت تلقی می‌کند.

علاوه بر این نتایج تحقیق نشان داد اقدام به تصمیم‌گیری چه اخلاقی و چه غیراخلاقی پیامدها و نتیجه خاص خود را دارند. براساس فرایند موصوف تصمیم‌های اخلاقی پیامدهای اخلاقی و تصمیمات غیراخلاقی متقابلاً پیامدهای غیراخلاقی را دریافت می‌کنند. این یافته با نتایج مطالعه قنبری و همکاران (1400)، مندعلی‌زاده (1399) و حسین‌زاده و همکاران (1401) مبنی بر این پیامدهای را نزدیک به پیامدهای شناسایی شده در این تحقیق برای تصمیم‌گیری اخلاقی متصور بودند همخوان است. در مقابل تحقیق ناهمخوانی یافت نگردید اما ماهیت پیامدها هم بنا به تفاوت‌های فرهنگی، حوزه مطالعاتی و واحدهای بررسی شده یکسان نبود. براساس یافته‌های حاصل شده پیامدهای اخلاقی با مصادیقی چون محبوبیت در اجتماع، محبوبیت نزد

هواداران، بهبود جایگاه اجتماعی، کسب آرامش، گسترش اخلاق ورزشی، موفقیت در زندگی، سلامتی و پاکی فوتبال، افزایش علاقه مردم به فوتبال و غیره همراه بود. در مقابل پیامدهای غیراخلاقی با ترد از جامعه، ایجاد مشکل در زندگی، افزایش استرس شغلی و اشاعه رفتار ناشایست همراه بود.

سرانجام تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد رابطه بین تصمیم‌گیری و پیامدهای اخلاقی و غیراخلاقی از طریق کاربست راهبردهای مقتضی ممکن است تعدیل شود. این یافته تاحدودی همخوان با نتایج مطالعه آرامی و اوینگ‌ژیانگ (2022) است، چرا که مطالعه موصوف گزارش کرده بود که آموزش اخلاقی رابطه بین قضاوت اخلاقی و قصد اخلاقی را تعدیل می‌کند. به عبارتی دیگر افرادی که پیرامون موضوعات اخلاقی آموزش دریافت کنند در ارتباط با قضاوت اخلاقی توانمندتر می‌شوند و به‌موازت آن مقاصد رفتاری آن‌ها به سمت اخلاقی سوق پیدا می‌کند.

با اقتباس از آنچه که بیان شد می‌توان اشاره به این داشت که اولین جزء اصلی مدل درک اخلاقی است، درک کردن اخلاقی به این موضوع اشاره دارد که بازیکن مفهوم موضوعات اخلاقی را درک کند، زیرا همین موضوع یکی از محرک‌های اصلی در تصمیم‌گیری اخلاقی او به‌شمار می‌رود. و وقتی بازیکن موضوعی را درک می‌کند، با قضاوت‌های خود تشخیص می‌دهد که آیا تصمیمی که می‌خواهد بگیرد درست است یا خیر؟ در این مرحله بازیکن استانداردهایی برای خود دارد این موضوع باعث می‌شود فرد با توجه به همین استانداردها قضاوت‌هایی را در یک چارچوب خاصی انجام دهد و با توجه به همین موضوع استدلال‌ها و دلایل خود را گسترش دهد. با این حال ممکن است در این فرآیند فرد دچار تضادهای زیادی نیز شود زیرا گاهی قضاوت‌ها تحت تأثیر عوامل محیطی- فرهنگی، عوامل فردی و شرایط موقعیتی قرار می‌گیرند و همین موضوع باعث به وجود آمدن تصمیمات متضادی شود که فرد را دچار سردرگمی شدید می‌کند. در این حالت بازیکن یا اقدام به تصمیم اخلاقی می‌گیرد یا غیراخلاقی. در صورتی که تصمیم اخلاقی بگیرد با پیامدهای اخلاقی و زمانی که تصمیم غیراخلاقی بگیرد با پیامدهای غیراخلاقی مواجه می‌شود. با این حال می‌توان با کاربست راهکارها و راهبردهای مقتضی از شدت و حدت پیامدهای تصمیم غیراخلاقی کاست و به‌موازت آن به پیامدهای تصمیم اخلاقی را تقویت کرد. به عبارتی دیگر می‌توان از کاربست راهبردها به مثابه متغیر تعدیل‌گر که ارتباط بین تصمیم‌گیری اخلاقی و پیامدهای آن را تعدیل می‌کند استفاده کرد.

بر این اساس به مسئولان و مدیران سازمان لیگ، فدارسیون فوتبال، باشگاه‌های ورزشی و نهادهای فرهنگی مربوطه پیشنهاد می‌شود که هم‌افزایی و شبکه‌سازی آموزش، ترویج اخلاق‌مداری، تنبیه و نهادینه‌سازی را به مثابه راهبردهای ارتقاء تصمیم‌گیری اخلاقی در دستور کار قرار دهند. شایان ذکر است آموزش اخلاق‌مداری در سطوح پایه، آموزش اخلاق‌مداری در مدرسه، آموزش کنترل خشم و هیجانات،

محرومیت مالی، محرومیت از تیم، فسق قرارداد، محرومیت از ورزش، ارائه و اجرای برنامه مدون پیرامون اخلاق‌مداری، تبلیغ اخلاق‌مداری، معرفی بازیکنان اخلاق‌مدار، انجام کارهای فرهنگی درون باشگاه و الگوسازی بازیکنان اخلاق‌مدار لازم است به‌عنوان برنامه عملیاتی در راستای تحقق اهداف راهبردی مورد توجه قرار گیرد. علاوه بر این، لازم است به این مهم توجه شود که این تحقیق نیز به مانند سایر تحقیقات با محدودیت‌های همراه بوده است که لازم است در تعمیم‌دهی نتایج به آن توجه شود. محدودیت اول اینکه این تحقیق صرفاً دیدگاه بازیکنان فوتبال را منعکس کرده است و مدل طراحی شده صرفاً مختص بازیکنان فوتبال است و نمی‌توان آن را به تصمیم‌گیری بازیکنان سایر ورزش‌ها تعمیم داد. از طرفی اجزاء مدل مبتنی بر نظر بازیکنان که یکی از ذینفعان اصلی فوتبال هستند شناسایی شده است لذا ممکن است بین ماهیت اجزاء از طریق مرور نظام‌مند ادبیات تحقیق سازگاری وجود نداشته باشد. بر این اساس به پژوهش‌گران آتی پیشنهاد می‌شود که چنین مدلی را در برای بازیکنان سایر ورزش‌ها طراحی کنند و با انجام یک مطالعه تطبیقی تفاوت‌ها و شباهت‌های آن را با هم مقایسه کنند. همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهشگران آتی مدل مفهومی تصمیم‌گیری اخلاقی در ورزش را مبتنی بر مرور نظام‌مند با تمرکز بر روش‌های فراترکیب و فراتحلیل طراحی کنند.

تقدیر و تشکر

از تمام افرادی که ما را در راستای انجام این تحقیق یاری رسانده اند تشکر و قدردانی می‌گردد.

منابع

- [Agarwal, J. & Malloy, D. C. \(2000\). The Role of Existentialism in Ethical Business Decision-making. Business Ethics: A European Review. 9\(3\) و 143-154.](#)
- [Alkheifai, M. A., & Martinez, M. A. \(2022\). Doping in sports and current regulations. QScience Connect. 2022\(Special Issue-Thesis\).](#)
- [Arrami, N., & QingXiang, Y. \(2022\). Impact of Ethical Training on Auditors' Ethical Decision Making in Morocco. Studia Universitatis Vasile Goldiş Arad, Seria Ştiinţe Economic, 32\(2\), 41-64.](#)
- [Bartels, D. M., Bauman, C. W., Cushman, F. A., Pizarro, D. A., & McGraw, A. P. \(2015\). Moral judgment and decision making. The Wiley Blackwell handbook of judgment and decision making, 63, 478-515.](#)
- [Eyo, N. A., & Hasan, N. A. M. \(2021\). The Influence of Self-Efficacy in Ethical Consideration and Decision-Making Processes. Romanian Journal of Communication and Public Relations, 23\(3\), 25-45.](#)
- [Ghanbari, V., Latifi, M., Islambolchi, A., & Asghari Sarem, A. \(2021\). Explaining the native pattern of ethical decision-making in people's organizations. Ethics in Science and Technology, 16\(3\), 67-75. \(in Persian\)](#)

- [Good, M. C., & Schwepker Jr, C. H. \(2022\). Stop making excuses: reducing unethical behavior and improving performance and relationship quality. *Journal of Business-to-Business Marketing*, 1-20.](#)
- [Guo, H., Liu, B., & Yang, Z. \(2022\). Machine Learning-Based Emotion Factor Analysis of Sport Fan Community. *Security and Communication Networks*, 14, 13-27.](#)
- [Hossein-zadeh, A., Abdi, R., Pak-Maram, A., & Rezaei, N. \(2022\). Ethical accounting decision making model. *Ethics in Science and Technology*, 17, 152-182. \(in Persian\)](#)
- [Karataş, E. Ö., & Karataş, Ö. \(2022\). Investigation of the Level of Susceptibility to Ethical Values of Sports High School Students. *Pakistan Journal of Medical & Health Sciences*, 16\(02\), 390-390.](#)
- [Kavussanu, M., Yukhymenko-Lescroart, M. A., Elbe, A. M., & Hatzigeorgiadis, A. \(2020\). Integrating moral and achievement variables to predict doping likelihood in football: A cross-cultural investigation. *Psychology of Sport and Exercise*, 1\(47\), 1-23.](#)
- [Leong, L. W., Ho, T. C., Teo, P. C., & Choo, L. S. \(2020, November\). Factors Influencing Ethical Decision Making: A View Through Engineering Consultancy Firm in Malaysia. In *2020 International Conference on Decision Aid Sciences and Application \(DASA\)* \(pp. 893-897\). IEEE.](#)
- [Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. \(1985\). *Naturalistic inquiry*. sage.](#)
- [Mandalizadeh, Z. \(2019\). Designing a model for the institutionalization of ethics in sports. *Ethics in Science and Technology*, 15\(4\), 147-154. \(in Persian\)](#)
- [Nguyen, L. A., Dellaportas, S., Vesty, G. M., Jandug, L., & Tsahuridu, E. \(2021\). The influence of organizational culture on corporate accountants' ethical judgment and ethical intention in Vietnam. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 35\(2\); 325-354.](#)
- [Obboh, C. S., & Omolehinwa, E. O. \(2022\). Socio demographic variables and ethical decision-making: a survey of professional accountants in Nigeria. *RAUSP Management Journal*, 57, 131-148.](#)
- [Rainone, N. A., Watts, L. L., Mulhearn, T. J., McIntosh, T. J., & Medeiros, K. E. \(2021\). The impact of happy and sad affective states on biases in ethical decision making. *Ethics & Behavior*, 31\(4\), 284-300.](#)
- [Rengifo, M., & Laham, S. M. \(2022\). Big Five personality predictors of moral disengagement: A comprehensive aspect-level approach. *Personality and Individual Differences*, 184, 111176.](#)
- [Safari Dolo M. F., Devin, H., Peymanizad, H., & Keshtidar, M. \(2021\). Identifying and explaining factors affecting the development of ethics in university sports. *Research in educational sports*, 9\(23\), 209-237. \(in Persian\)](#)
- [Shajie, R., Kozechian, H., Ehsani, M., & Amiri, M. \(2011\). the influence of the ideology of Iranian professional football players on their ethical decision-making. *Sports Psychology Studies*, 2, 27-38 \(in Persian\)](#)
- [Schwepker, C. H., & Good, M. C. \(2021\). Salesperson grit: reducing unethical behavior and job stress. *Journal of Business & Industrial Marketing*. 37\(99\); 1887-1902.](#)
- [Shakina, E., Gasparetto, T., & Barajas, A. \(2020\). Football fans' emotions: Uncertainty against brand perception. *Frontiers in psychology*, 11, 1-9.](#)

Ünal, E., & Çeviker, A. (2022). The Ethical and Unethical Behaviors That Women Volleyball Players Observed on Their Coaches. Pakistan Journal of Medical & Health Sciences, 16(02), 653-653.

Wu, Y., Hu, J., & Li, W. (2022). The link between online gaming behaviour and unethical decision-making in emerging adults: the mediating roles of game cheating and moral disengagement. Behaviors & Information Technology, 1-14.

In Press

Designing ethical decision making model of football players using grounded theory

Ayoub sangsefide¹ keyvan shabani moghadam^{1,2} esmail sharifian^{1,3}

1. PhD student of Sports Management, Department of Physical Education, Boroujerd Branch, Islamic Azad University, Boroujerd, Iran
2. Assistant Professor of Sports Management, Razi University,

Kermanshah, Iran 3. Associate Professor of Sports Management,
Shahid Bahonar University, Kerman, Iran

Abstract

The purpose of this research was to design the ethical decision making model of soccer players. The present research is from the point of view of paradigm, interpretation; from the point of view of method, qualitative and from the point of view of strategy, grounded theory was Glazer's approach and in it interviews were used to collect information. The statistical population of this study was made up of men's and women's top league football players. For sampling purposeful sampling method was used and sampling continued until the theoretical saturation limit was reached, therefore 15 interviews were conducted. Lincoln and Guba (1985) evaluation criteria were used to check the quality and accreditation of the research results, including the criteria of validity, transferability, reliability and verifiability. And in order to analyze the data, three overlapping processes of open coding, axial coding and theoretical coding were used. The findings of the research showed that ethical decision-making among football players is a seven-step process that begins with ethical understanding and ends with decision-making consequences. It was also found that individual factors, situational conditions, and cultural environmental factors are effective on decision-making, and finally, the relationship between the decision and its outcome is moderated by the application of appropriate strategies. . Based on this, it is suggested to the officials and managers of league organizations, football federations, and sports clubs and related cultural institutions that synergy and networking of education, promotion of ethics, punishment and institutionalization as Put strategies to promote ethical decision-making in their agenda

Key words:

Ethical decision-making, unethical decision-making, professionalization, football sport, grounded theory